

Henryk Bogacki

"Gemeindereform - Prozess an der Basis [Kirche im Gespräch]", Osmund Schreuder, Winfried Kramny, Eugen Walter, Freiburg-Basel-Wien 1970 : [recenzja]

Collectanea Theologica 41/4, 184-185

1971

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

i dogmat o zbawieniu w Jezusie Chrystusie). Kasper postuluje — wraz z innymi teologami — ułożenie odpowiedniego krótkiego ujęcia wyznania wiary (*Kurzformel des christlichen Glaubens*), a nawet wielu podobnych formuł w zależności od środowiska, wieku, wykształcenia itp. ich „odbiorców”. Ogólnie mówiąc, istnieje potrzeba sformułowania treści wiary w słowach zrozumiałych i potrzebnych dla człowieka XX wieku.

Na ten sam temat wypowiada się socjolog, Franz Xaver Kaufmann (*Zur Rezeption soziologischer Einsichten in die Theologie. Soziologische Anmerkungen*, s. 97—127). Zajmuje się znaczeniem badań i koncepcji socjologicznych dla teologii oraz decyzji podejmowanych przez władze kościelne. Rozwój badań socjologiczno-religijnych sprawia w Kościele niemało kłopotu, gdyż występuje duża niepewność co do tego, jakie informacje są potrzebne oraz jakim cełom mają służyć. Równie niejasna jest ocena ich wartości dla teologii. Jednocześnie zaś gwałtownie wzrasta ilość przeprowadzanych badań socjologicznych w dziedzinie religijności. Ankiety mają niejednokrotnie jako zadanie odkryć opinię wiernych (lub przynajmniej pewnych grup wśród nich) na konkretne problemy teologiczno-kościelne aktualnie dyskutowane. Czasami przedstawia się teoretyczne wypowiedzi socjologów jako dyrektywy wiążące teologię lub hierarchię. Kaufmann trzeźwo ocenia blaski i cienie, a przede wszystkim granice możliwości badań socjologiczno-religijnych.

Książka oczywiście nie może podać rozwiązań przedstawionych problemów, ale dostarcza rzeczowego wprowadzenia w tematykę i może zaciekawić tak teologów, jak duszpasterzy — wszystkich zainteresowanych recepcją nau czania Kościoła.

Ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

Gemeindereform — Prozess an der Basis. Thesen: Osmund Schreuder. *Stellungnahmen:* Winfried Kramny, Eugen Walter, Freiburg-Basel-Wien 1970, Verlag Herder, s. 124 (*Kirche im Gespräch*).

Drugi tom serii *Kirche im Gespräch* porusza problem parafii we współczesnym Kościele. Ogólnie znany jest kryzys dawnych form życia parafialnego i konieczność dostosowania ich do obecnych potrzeb Kościoła. Socjolog Osmund Schreuder formułuje dziesięć tez na temat reformy wspólnot kościelnych (*Thesen über Gemeindereform*, s. 7—60). Wszystkie zbiegają się we wspólnym wniosku, że reforma parafii nie jest możliwa bez dogłębnej reformy Kościoła, ponieważ każdorazowy charakter parafii wynika z aktualnego kształtu Kościoła, jak również z dominujących w danym okresie koncepcji eklezjologicznych. Kościół do niedawna odznaczał się autorytaryzmem, centralizmem i niewzruszoną konserwatywnością. Zaczątki odnowy zapoczątkowanej przez ostatni sobór dotąd nie wydały pełnych rezultatów. Schreuder oczekuje ich raczej od oddolnych inicjatyw niż od „urzędowej” realizacji. Przedstawia rozmaite formy (trzyńście!) odnowy życia parafialnego, które wiążą się z zerwaniem z zasadą parafii terytorialnej. Dotychczasowe formy duszpasterzowania autor analizuje pod kątem ich przydatności, a nawet sensowności na tle przemian w Kościele i społeczeństwie. Cechą wspólną dzisiejszych poszukiwań jest łączenie się w grupy ludzi o podobnym poziomie, zainteresowaniach i postawie. Nie można proponować jednolitego wzorca parafii, lecz trzeba wypracować model odpowiadający konkretnej sytuacji. Nie jest możliwe zarazem, aby każdy ksiądz mógł jednakowo skutecznie pracować na wszystkich odcinkach duszpasterskich. Tu także jest potrzebna wąska specjalizacja, co w efekcie prowadzi do tworzenia zespołów duszpasterskich.

Tezy Schreudera akceptuje i teologicznie uzasadnia Winfried Kramny, duszpasterz akademicki we Frankfurcie nad Menem (s. 61—93). Nato-

miast Eugen Walter, kierujący kształceniem religijnym dorosłych we Fryburgu Badańskim, zajmuje względem nich stanowisko krytyczne (s. 94—122). Dzięki temu czytelnik zapoznaje się nie tylko ze śmiałymi propozycjami reorganizacji parafii, ale ma możliwość poznać również słabe punkty nowych koncepcji pastoralnych.

Ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

Erwin KLEINE, *Es geht um mehr als Zölibat. Ein Bericht über die V. Plenarsitzung des Pastorkonzils der niederländischen Kirche, München 1970, Verlag J. Pfeiffer, s. 212.*

Omawiając kolejne publikacje E. Kleinego na temat poszczególnych sesji holenderskiego synodu pastoralnego, doszliśmy do sprawozdania z piątego posiedzenia (4—7 stycznia 1970 r.), które wywołało wiele reperkusji w całym Kościele. Główną przyczyną stała się dyskusja nad kapłańskim celibatem. Sprawa ta, jakkolwiek najgłośniejsza, nie wyczerpywała tematyki tej sesji, co autor podkreślił w tytule sprawozdania. Zasadniczym jej ośrodkiem była sytuacja kapłana w Kościele. Kwestia ta interesuje nie tylko Kościół holenderski, ale nabiera znaczenia jednego z centralnych zagadnień dyskutowanych w całym Kościele. Problem obowiązkowego celibatu nie jest kluczem dla rozwiązania wszystkich bolączek nękających współczesnych kapłanów. Daremnie przeciwnicy obowiązkowego celibatu upatrują w jego zniesieniu uniwersalne lekarstwo na malejącą ilość powołań kapłańskich i trudności dzisiejszego kapłana. Również radykalni zwolennicy utrzymania obowiązku celibatu myślą się, gdy sądzą, że w ten sposób uchronią kapłanów przed wszelkimi niebezpieczeństwami. Byłoby również uproszczeniem twierdzić, że problematyka kapłaństwa jest właściwa tylko Holandii i krajom podobnie „zarazonym”. Kryzys przeżywają kapłani na całym świecie, choć różne są jego objawy. Kwestia obowiązkowego celibatu stanowi tylko jeden, niewątpliwie najgłośniejszy punkt.

W sposobie pojmowania Kościoła zachodzi przemiana. Upatruje się w nim nie tyle wspólnotę kultową dla zabezpieczenia zbawienia jednostek, ile pielgrzymujący lud Boży, solidarny ze światem i jemu służący, powołany do składania inspirującego i krytycznego świadectwa. Na tym tle kształtuje się odmienny model kapłana: od kultycznego ujmowania kapłaństwa przechodzi się do akcentowania w nim elementów profetycznych. W takim ujęciu konieczność utrzymania obowiązku celibatu nie jest dla wszystkich tak oczywista jak poprzednio.

Tego rodzaju przemiany w pojmowaniu Kościoła i kapłaństwa następują stopniowo, nawet w Holandii, choć ostatnio wszędzie obserwuje się przyspieszanie tego procesu. Kleine wiernie referuje przebieg i zasadnicze punkty dyskusji, jaka toczyła się w Holandii wokół i podczas V sesji synodu pastoralnego, nad sposobem pojmowania kapłaństwa. Dyskusja ta dotyczyła właściwej koncepcji zakonników i kapłanów w Kościele współczesnym. Podstawę stanowiły dwie relacje, które analizowały problematykę w oparciu o badania prądów występujących w Holandii oraz podawały zalecenia pastoralne dla potrzeb Kościoła holenderskiego (treść obu relacji podaje autor w dokładnym streszczeniu, s. 51—126). Można podziwiać odwagę patrzenia bez złudzeń na rzeczywistość, a zarazem żarliwe usiłowanie realizowania autentycznego chrześcijaństwa w zmienionych warunkach.

Przy okazji dyskusji i reakcji na nią w świecie katolickim ujawniło się jeszcze raz, że obecnie wśród katolików istnieją rozmaite koncepcje Kościoła. Jego wizja soborowa powoli zdobywa autentycznych zwolenników, którzy nie ograniczają się do cytowania uchwał soboru, ale próbują wyprowadzić z nich dalsze, niekiedy odważne konsekwencje. Z konieczności są one rozmaite w zależności od potrzeb poszczególnych Kościołów partykularnych. Ta-